

tres documents sobre el palau episcopal de girona

per
JOSEP CLARA

El Palau Episcopal de Girona és una noble fortalesa que ha estat ampliada, modificada i restaurada en el transcurs dels segles. La seva història arquitectònica és, doncs, complexa com la barreja d'estils que conformen l'edifici, i respon a un procés de creixement i de funcionalitat variable al llarg de la història.

Diversos autors ⁽¹⁾ han aportat notícies documentals sobre la trajectòria constructiva del gran palau o han especulat sobre aspectes concrets del monument. Però ni tot està dit, ni tot és conegut en una construcció d'aquestes característiques. La prova d'això la concretem ara en la presentació de tres documents inèdits que donen detalls d'unes obres que eren desconegudes fins avui.

Els dos primers tenen com a protagonista un pedrer molt conegut en la història de l'arquitectura a Girona. Ens referim a Pere Sacoma, mestre major de l'obra de la Seu i antic director de les obres de Sant Feliu, a qui erròniament ha estat atribuïda la paternitat total del campanar gòtic de la col·legiata.

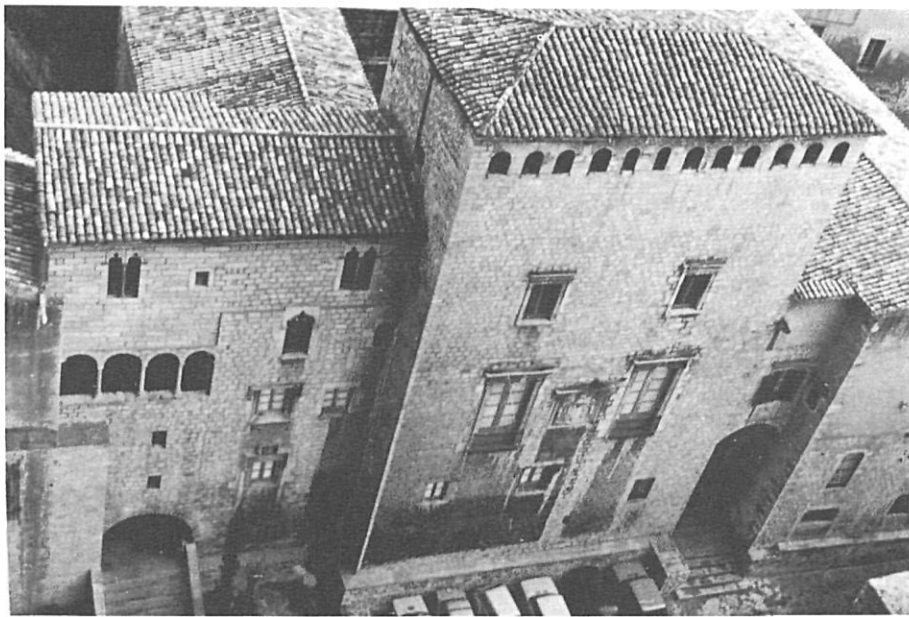
Les dues èpoques de 1385 (documents I i II) ens informen que, a través del canonge Bernat des Camps, que actuava com a procurador del bisbe Berenguer d'Anglesola, Sacoma rebé 110 florins d'or, per una banda, i 85 lliures, 12 sous i 7 diners, per l'altra, per raó d'unes obres que hi havia efectuat per manament del rei Pere el Cerimoniós.

Aquests rebuts precisen, el primer, que les obres es localitzaven a la part propera a la catedral (**versus partem ecclesie Sedis Gerunde**) i, el segon, a les latrines.

El tercer document correspon ja a una altra època, als anys del palau renaixentista, i fa referència a la concòrdia establerta entre el bisbe Joan de Margarit II i el picapedrer gironí Pere Vergés a l'hora de fabricar una capella contigua a la sala major.

En aquest contracte que fou signat el dia 9 de febrer de 1543, s'especifica que el picapedrer Vergés s'obligà a fer volta grassa de guix i de rajols sobre les parets ja construïdes de la capella i a rompre una part de la paret de la sala major per tal de col·locar-hi quatre columnes de pedra picada, i encara a rebatre i enlluir de calç i guix tota l'obra de la dita capella. Per tot plegat hom li prometé i assignà la quantitat de 93 lliures, pagadores en quatre terminis.

(1) J. Marquès Casanovas, J. Mª Marquès Planagumà, "Apuntes històrics sobre el Palacio Episcopal de Gerona", dins **Anales del Instituto de Estudios Gerundenses**, XIV (1960), ps. 263-307; E. Serra Ràfols, "La cambra de paraments del Palau Episcopal a Girona", dins **Anales...**, XV (1961-62), ps. 375-376; J. Calzada i Oliveras, "La capella de Sant Salvador del Palau Episcopal i les pintures gòtiques suara descobertes", dins **Revista de Girona**, 90 (1980), ps. 25-29, i J. Marquès Casanovas, "Noves dades sobre el Palau Episcopal de Girona", **supra**.

El Palau Episcopal, ara convertit en Museu d'Art, és una fortalesa complexa d'origen medieval.

Amb aquesta senzilla aportació celebrem joiosament l'obertura de les noves sales del Museu d'Art en un edifici singular que ja havia estat destinat a museu —bé que sense "consens"— pels homes del 1936.

DOCUMENT I

Girona, 27 de setembre de 1385. Pere Sacoma, mestre major de l'obra de la Seu, confessa haver rebut 110 florins d'or per obres fetes al Palau Episcopal de Girona per ordre del Rei.

Noverint universi quod ego, Petrus de Cumba, petrarius et magister maior operis Sedis Gerunde, ex certa sciencia confiteor et recognosco vobis, venerabili et discreto Bernardo de Campis, canonico et preposito prepositure mensis madii in ecclesia Sedis Gerundensis et procuratori reverendi in Christo patris et domini Berengarii, Dei gratia episcopi Gerundensis, quod inter diversas vices et solutiones solvistis michi nomine predicto centum et decem florenos auri de Aragonia communes ratione cuiusdam operis quod ego, de mandato regio michi facto, feci in palatio episcopali Gerunde versus partem ecclesie Sedis Gerunde. Et ideo renunciando exceptioni dicte peccunie non numerate, non habite et non recepte et per vos dicto nomine ex causa premissa non solute et doli, facio vobis et dicto principali vestro, in manu et posse notarii infrascripti tanquam publice persone nomine omnium quorum interest et intererit in futurum stipulantis et recipientis, de predictis centum et decem florenis bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius [non] petendo. Salvo tamen mihi quod omnes apoche et recogniciones per me vobis facte de predictis amodo intelligantur et comprehendantur in ista.

Actum est hoc Gerunde, die mercurii, XXVII septembris anno predicto.

Testes: Simon Straderii, junior, apothecarius, et Bernardus Vilar, scriptor Gerunde, discretus Bernardus Comtis, maiordomus reverendi domini episcopi Gerundensis, et Johannes de Quintani, clericus Gerunde.

(AHPG, B. de Donç, notaria 5ª. de Girona, núm. 423)

DOCUMENT II

Girona, 2 de desembre de 1385. Pere Sacoma, mestre de l'obra de la Seu, confessa haver rebut 85 lliures, 12 sous i 7 diners barcelonesos per les obres fetes a les latrines del Palau Episcopal de Girona per ordre del rei.

Sit omnibus notum quod ego, Petrus Coma, lapicida et magister operis Sedis Gerunde, ex certa sciencia confiteor et recognosco vobis, venerabili Bernardo de Campis, canonico et preposito prepositure mensis madii in ecclesia Gerundensi procuratorique reverendi domini Berengarii, Dei gratia electi et confirmati in episcopum Gerundensem, quod solvistis michi et ego a vobis habui et recepi, per manus vestras realiter numerando inter diversas vices et solutiones, octuaginta quinque libras, duodecim solidos et septem denarios barchinonenses de terno, qui et que per dictum reverendum electum et confirmatum michi debebantur ratione videlicet et occasione illius operis per vos facti in latrinis quas serenissimus dominus Rex fieri mandavit in palatio episcopali Gerunde. Et ideo renunciando exceptioni dicte peccunie non numerate et per me a vobis ex causa premissa non habite et non recepte et doli, facio vobis nomine predicto, el dicto reverendo domino electo et confirmato, in manu et posse notarii infrascripti tanquam

publice [persone], nomine quorum interest et intererit in futurum stipulantis et recipientis, de predictis octuaginta quinque libris, duodecim solidis et septem denariis bonum perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo.

Actum est hoc, Gerunde II die decembris anno predicto.

Testes: venerabilis Johannes de Donç, jurisperitus, et Bernardus Vilar, scriptor Gerunde.

(AHPG, B. de Donç, notaria 5.ª de Girona, núm. 423)

DOCUMENT III

Girona, 9 de febrer de 1543. Concòrdia signada per Pere Vergés, picapedrer, i el bisbe Joan de Margarit per construir una capella al Palau Episcopal.

En nom de [Nostre Senyor]...

Com lo Rmo. Senyor don Joan de Margarit, bisbe de Gerona, vulla que, en lo palau episcopal de Gerona, sia feta y fabricada novament una capella contígua a la sala maior de dit palau, la qual capella tindrà entrada y porta en la altre sala xicha contígua a la dita sala maior, per ço Pere Vergés, àlias Bigorda, picapadrer de dita ciutat de Gerona, convé y promet al dit Senyor bisbe que ell farà y fabricarà la dita capella, d'essí per tot lo mes de juny propvinent, en la forma següent.

Més, que dita capella serà de la largària y amplària que vuy té lo loch designat a hon starà dita capella, les parets de la qual seran les mateixes que vuy són ja fetes, sobre les quals dit mestre té fer, a ses despeses, volta grassa de guix e rajols ab archs y algives e quinze claus, segons la mostra li és dada; totes les quals claus y represes ha fer y acabar ab les armes y divises li seran dades per dit senyor bisbe, salvo que en les tres claus principals lo dit mestre sols lo que ha fer starrides de guix, y las obres de dins farà fer dit senyor bisbe com li plaurà.

Item, dit mestre té rompre la paret de la part de la sala major entre la ximeneia y la porta qui passa al corredor del pati, y en dita part té fer uberta tant quant comportarà lo loch, en la qual ubertura ha fer y posar quatre miges columnes de pedra picada y tallentada honestament, lo jorn de les quals haurà nou palms o més de altària, de la forma de la mostra que ha donade, ab quatre pedestrals, y sote d'ells una mollura de tot lo larch, y sobre dites columnes los capitells, y sobre aquells un alquitrave ab una mollura, y sobre dit alquitrave una frisa li fa, y sobre dita frisa una cornitxa de mollura sens enreixir y tornar cloure lo forat en lo que serà menester, y tot lo predit a ses despeses de pertret y totes coses.

Item, té rebatre y enluhir de calç y guig la dita capella y volta de aquella en la part de dins, tot a ses despeses.

Vers l'any 1385 el rei Pere el Cerimoniós manà a Pere Sacoma de realitzar algunes obres al Palau Episcopal.

E, per tota la dita obre, lo dit senyor bisbe ha donar y pagar al dit mestre noranta tres liures per aquestos tèrmens, ço és, en lo principi de la obra. XXIII lliures, V sous, y picada la pedra y portade en dit palau y portats en aquell los rajols altres XXIII lliures, V sous, y posades en obre dites miges columnes y altres pedres y feta la volta altres XXIII lliures, V sous, y acabada tota la dita obre les restants XXIII lliures, V sous.

E, per fer y complir les dites obres, lo dit Pere Vergés, àlias Bigorda, obliga la persona y tots sos béns mobles e immobles, presents i esdevenidors, ab totes clàusules y

seguretats posar acostumades en tractes de debitoris, segons lo stil del notari deiús scrit i ab jurament, y constitueix procuradors per a posar la obligació ab pena de terç en la cort secular y ab pena de excomunicació en la cort ecclesiàstica de Gerona.

Die veneris, nona februarii anno. M.D.XXXIII., dictus Reverendissimus dominus Joannes de Margarit, episcopus Gerundensis, ex una, et dictus Petrus Vergés, alias Bigorda, ex altera partibus, laudavit, firmavit et juravit; dictus dominus episcopus supra pectus suum more

prelatorum et dictus Petrus Vergés per dominum Deum in manu et posse mei, Michaelis Garbí, notarii, predicta capitula.

Testes: Reverendus frater Michael Samsó, abbas monasterii sancti Salvatoris de Breda, et Anthonius Coll, fusterius Gerunde.

(AHPG, M. Garbí (major), notaria 10.º de Girona, núm. 213)